

Pravljica, ki jo imamo pred seboj, ni pravljica za otroke, ki jim jo zvečer prebereš z umirjenim glasom, da sladko zaspijo. Ta pripoved se konča »brez konca« in nas pusti vsaj malce nepotešene. Odprta vprašanja, ki se nam porajajo med branjem ali poslušanjem, in ki svoj vrhunec dobijo v odprtem zaključku, so namen zgodbe. So povabilo z izzivom, da zgodbo preberemo morda še enkrat, in ji prisluhnemo bolj pozorno. Molk na koncu vabi k osebni premisleku in odgovoru nanj.

Koga predstavlja mala Ana? Je bistven njen pogum in odločitev podati se na pot, ki se skrivnostna odpira pred njo? Kakšno je spoznanje, ki ga ta pot prinaša? Kdo so prebivalci na oni strani, ki jih Ana kot da že dolgo pozna? Kaj pravzaprav doživlja korak za korakom onstran ograje? Nenazadnje, kako bo ta svoja spoznanja, doživetja prenesla v vsakdanje življenje?

Svojega hermenevitičnega ključa za branje pričujoče pravljice ne bom podrobneje razkrival. Niti ni tako težko prepoznaven. Možnosti branja je sicer več vrst. Naj povem samo to, da zgodba govori v prvi vrsti o duhovnem izkustvu in da sem dogajanje postavil na rimsko podeželje v kraj San Pastore, kjer imamo gojenci zavoda Germanik in Hungarik svojo podeželsko hišo, kamor se tudi sam zelo rad umaknem.

Simon Purger

O dekletu, ki je stopilo za ograjo

Tudi ta zgodba se je pripetila za devetimi gorami in vodami, v času nekoč, ko je preslavljeni deželi na jugu vladal tiran samodržec, ki si je želel prisvojiti čimveč ozemlja in s trdo roko podjarmiti ubogo ljudstvo, stokajoče pod bremeni visokih dajatev. (Ljudstvu se niti ni tako slabo godilo in tiran je prišel na oblast tudi preko ljudskih glasov, ne le s svojimi zvižajnimi spretnostmi. Pa pustimo to ob strani, ker tirana v naši zgodbi ne bomo od blizu srečali.)

Na gričku nad dolino (bolje rečeno na valoviti vzpetini) je stala mogočna graščina, ki je že od daleč zbujala radovednost in občutke spoštovanja. Velika svetla stavba se je bleščala ob robu gozdička, in opozarjala na dobro lego, ki jo je zasedala. Okoli nje so se razprostirala široka, lepo negovana polja in bujni

oljčni nasadi, ki so prebivalcem dajali potrebne dobrine. Ozke stezice so se vijugasto vile med njivami in tu in tam gostile kakšnega sprehajalca, ki se je podal na zaslužen sprehod.

Na drugi strani dolinice, ki je ležala na severu, se je videlo majhno mestece na slemenu dolgega hribčka, s katerega si lahko od daleč pokukal za ograjeno posestvo slavne graščine. Mestece ni bilo veliko, večinoma so v njem živeli obrtniki in kmetje. Najbolj spoštovana oseba je bil gotovo gospod župnik, ki je edini dobro poznal graščinske prebivalce, a o njih ni nikoli želel odkrito govoriti z meščani, rekoč, da na oni strani doline ni nič tako zelo posebnega, nič takega, česar ne bi že poznali. Počasi so se ga naveličali spraševati o skrivnostnih gospodih onkraj viso-

kega zidu, o katerih se je marsikaj šušljalo in o katerih so že dolgo krožile mnoge neverjetne zgodbe. Da so kot skratje majhna bitja, ki jezno pihajo in na pol presekajo vsakega vsiljivca, ki bi se morebiti nepovabljen znašel na njihovi zemlji. Da so na smrt bolni plemiči, ki jih je bogve kakšna hudo nalezljiva bolezen prisilila v osamo zapuščene graščine, in ki vsakega prišleka nemudoma obesijo na drog pred hlevom. Celo o čarovnikih se je ob temnih večerih govorilo neubogljivim sinovom in hčeram, ki da se cele dneve in noči trudijo z različnimi nevarnimi postopki v trdni temi globokih kleti zvariti čaroben napoj, s katerim bi pomagali tiranu osvojiti nove dežele. Predstavljajte si, s kakšnim strahom so otroci zvečer poslušali take pripovedi in kakšna bojazen jih je spreletela, ko so samo pomislili na sosednji grič. Ne podnevi ne ponoči si nihče ni upal blizu mogočnega zidu. Župnik je molčal kot grob in kaj hitro bi se zgodilo, da bi veliko skrivnost nesel s seboj v grob. Če ne bi bilo pogumnega deklča iz zadnje hiše v mestecu ...

Ime ji je bilo Ana. Dvanajst let je imela in s svojimi dolgimi pšeničnimi lasmi in prikupnim pogledom je bila gotovo med najbolj čednimi v kraju. Tudi po pogumu je prekašala svoje sovrstnike in marsikateremu starejšemu je bila kos. Zadnja izmed šestih otrok je bila. Najraje je hodila na pašo v bližnje hribe in se tam do poznega popoldneva zadrževala pri igrah z drugimi pastirčki ali pa pri raziskovanju novih globeli, pašnikov in skalnatih sten. Neustrašnost se ji je dobro podala na vedno nasmejano lice. Oče jo je večkrat ošteval, kje se potika tako dolgo, in mama ji je žugala s prstom, češ »boš že videla nekega dne, kakšno nevšečnost boš nekje staknila«.

To dekletce se je meni nič tebi nič nekega dopoldneva odločilo, da bo raziskalo, kaj se dogaja znotraj zloveščega obzidja. Prebrisana kot je bila, je s seboj vzela žepni nožiček, šop

vžgalic in majhno posodico z blagoslovljeno vodo. Ta bi morala pomagati v najhujših primerih, kot je velikokrat govorila stara mama. Z glavne poti, ki se je v loku ognila posestvu, je zavila na stransko stezo in se polagoma približevala obzidju. Vedela je, da na nekem mestu velika stranska vrata vodijo v skrivnostni kraj znotraj obzidja. Toda vrata so bila trdno zaklenjena in na vrhu so imela ostro zašiljene palice, ki jih ni bilo moč preplezati. Zamišljena je hodila vzdolž zidu, ko je naenkrat v zidu opazila razpoko, komaj vidno zaradi gostega grmovja pred njim. Drobna kot je bila, se je poskusila stisniti skoznjo. Ni šlo. Vzela je palico ob poti in z njo polagoma širila luknjo. Že je uspela videti zlatorumeno pšenico, ki je na polju onstran valovila v vetru. Po dolgem času, zdelo se ji je, da so minile cele ure, čeprav sta pretekli morda le ena ali dve, ji je uspelo toliko razširiti odprtino, da je za silo zlezla skoznjo. Srce ji je kljub hrabrosti pospešeno bilo, ko je stala na drugi strani in zaslepljena od velikega pričakovanja z odprtimi usti gledala neznani skrivnostni svet in na njem veliko belo graščino. Potrebnovala je nekaj časa, da si je opomogla od osuplosti in naredila prve negotove korake proti bregu navzgor. Polja so se bohotila z obilnim pridelkom. Oljke so se šibile od bogatega sadu. Vse skrbno negovano in tudi na stezicah je bila trava lepo urejena.

Strmela je. Nikjer ni videla nikogar. Polagoma se je približevala gozdičku na vrhu vzpetine. Najprej je zaslišala komaj zaznavne glasove, ki so postajali vse glasnejši in razločnejši. Toda to so bili otroški glasovi, ki so razposajeno odmevali naokoli! Ni mogla verjeti svojim ušesom. Korak za korakom in oprežno se je premikala skozi gozdiček, v katerem so veverice brez bojazni skakljale naokoli, kjer so ptički prirejali prave pevske koncerte, trava pa je bila posejana z najrazličnejšim pisanim cvetjem, ki je dehtelo in opojno dišalo. Ni mogla več nazaj. Niti ni želela. Sedaj je ve-

dela, da je blizu. Še malo in zagledala bo tisto, česar nihče v mestu ni nikoli videl, razen morda župnika.

Ob robu drevesnega parka je bila mlaka, v kateri so se kopali otroci, približno iste starosti, kot je bila sama. Škropili so se, se metali v vodo, plavalci in se prekopicivali, kot to običajno počno otroci. Kakih ducat se jih je brezskrbno igralo, ne vedoč za gostjo, ki jih je zvedavo gledala z roba. Pravo veselje jih je bilo opazovati in mala Ana bi se bila morebiti celo previdno pridružila prizoru, če ne bi iznenada na svoji rami začutila roke neznanca. Zdrznila se je in otrpnila kot pribita na mestu. Le kdo bi to bil? Jo bodo sedaj zaklenili v najtemnejšo ječo pod gradom? Začarali v žabo? Že je začela tipati za posodico z blagoslovljeno vodo, ko je zaslišala blagi glas starejšega gospoda, ki se jo je dotaknil za ramo.

»Ne boj se,« je rekel potihoma. Obrnila se je in zagledala možaka z dolgo belo brado, ki se ji je prijazno nasmehnil.

»Gospodar sem in ne bom ti storil nič hudega.« Dekle je uprlo vanj svoje prestrašene oči in mu dalo vedeti, da ne bo zbežala. Prijetni občutek, ki ga je gospod izžareval, jo je prepričal, da mu je verjela.

»Če želiš, ti razkažem posestvo,« je dejal opogumljajoče in se zopet nasmehnil. Ana je narahlo prikimala. Prijazni gospodar jo je peljal naokoli. Vse je bilo lično urejeno, vrtovi z mnogimi cvetočimi rožami in polnimi ribniki so se šopirili na drugi strani gradu. Videla je še nekaj skupin otrok, ki so ju veselo pozdravili. V malo damo, ki se je že povsem znebila strahu, se je prikradel občutek, kot da jih že od davno pozna. Čudovito popoldne se je naredilo in sonce je mehko božalo vsako ped skrivnostnega posestva.

»Skrbim za otroke,« je zopet začel gospodar. »Tudi ko je zunaj mraz in pridejo nevihte, tudi ko so letine slabe in pridelek pičel.« Vstopila sta v dvorec. Bleščeče svetle dvorane, bogato okrašene in polne velikih pisanih slik so jemale sapo presenečeni deklici. Ena soba je bila lepša od druge. Česa takega še nikoli ni videla. Niti v sanjah si ne bi predstavljala, da obstajajo tako sijajne sobane. Nazadnje sta dospela do stolpa. Po zavitih strmih stopnicah sta prišla na vrh in se razgledala po okolici. Ana se ni mogla dovolj načuditi. Kakšen enkratni razgled! V daljavi je videla mesta, gore in celo morje, ter na oni strani bližnje doline svoje mestece, ki ga je zjutraj zapustila. Od tod je izgledalo tako majceno.

»Lahko prideš, kadar želiš,« je spet zaslišala. »Sedaj veš, kaj te čaka tukaj. Prostora je zadosti.«

Ko se je spuščala nazaj proti vhodu, je premišljevala o vsem, kar je ta dan videla. Dedek z belo brado ji je ob slovesu toplo stisnil roko. Na poti proti razpoki v zidu je občudovala sončne žarke, ki so se v čudovitih pastelnih barvah razlili na pšenična polja in zelene oljke. Na zahodu je zahajalo sonce. Vedela je, da je doživela nekaj neznansko lepega.

O dekletu ta zgodba ne pove skoraj ničesar več. Samo ugibamo lahko, kaj je povedala, ko se je šele zvečer vrnila domov. Kako so jo sprejeli, ne vemo. Prav tako pripoved molči o tem, ali je Ana potrkala na župnikova vrata in mu zaupala doživetje tistega sončnega dne. Tudi o njenih obiskih na drugi strani zidu ne moremo ničesar z gotovostjo trditi. Ve se le to, da je mesto tisto noč zaslutilo, da se je zgodilo nekaj pomembnega (o tem so si mežikale celo zvezde na nebu), in da je Ana ponoči mirno in trdno spala.